

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“เถยยปริโภค — การบริโภคอย่างขโมย, เถยยบริโภค”

เถยยปริโภค อ่านแบบภาษาบาลีว่า ไถ - ย - ปะ - ริ - โฟ - คะ มาจากคำว่า เถยย (ขโมย, โจร, ลัก) กับคำว่า ปริโภค (บริโภค, ใช้อย่าง) รวมกันเป็น เถยยปริโภค แปลว่า การบริโภคใช้อย่างขโมย อย่างโจร เขียนเป็นไทยได้ว่า เถยยบริโภค หรือ ไถยบริโภค เป็นการบริโภคหรือใช้อย่างสิ่งของที่คฤหัสถ์ถวายด้วยศรัทธามุ่งตรงต่อภิกษุผู้มีศีล มีธรรมอันงาม แต่ภิกษุผู้รับผู้นั้น เป็นผู้ไม่มีศีล มีธรรมอันต่ำทราม ก็เป็นเหมือนกับการลักขโมยของของผู้ที่มีศีล มาเป็นของของตน เพราะตนเองไม่มีคุณธรรมอย่างนั้นเลย เป็นโทษอย่างเดียว ข้อความใน ปัญจสุทนี อรรถกถา มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ อังคุลิมาลสูตร แสดงความเป็นจริงของเถยยบริโภค ไว้ดังนี้ คือ

“การบริโภคของภิกษุผู้ทุศีล (ไม่มีศีล) ชื่อว่า เถยยบริโภค. ก็ภิกษุผู้ทุศีลนั้น ขโมยปัจจัย (เครื่องอาศัยให้ชีวิตเป็นไป) ๔ (ได้แก่ จีวรเครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค) แล้วบริโภค. อนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้า ก็ได้ตรัสคำนี้ไว้ว่า ดูกร ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอบริโภคก่อนข้าวของชาวเมือง ด้วยความเป็นขโมย ดังนี้”

พระภิกษุ เป็นเพศบรรพชิตซึ่งเป็นเพศที่สูงยิ่ง ผู้ที่จะบวชเป็นพระภิกษุ ย่อมเป็นผู้ที่เห็นโทษเห็นภัยของอกุศล เห็นโทษเห็นภัยของสังสารวัฏฏ์ซึ่งเต็มไปด้วยทุกข์ เห็นโทษเห็นภัยของการอยู่ครองเรือน ว่าเป็นที่หลั่งไหลมาของอกุศลประการต่างๆ มากมาย ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่เข้าใจพระธรรมอันเนื่องมาจากได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง จึงสละอาคารบ้านเรือน สละวงศ์ญาติ สละทรัพย์สมบัติ สละความเป็นคฤหัสถ์ทุกอย่าง มุ่งสู่เพศที่สูงยิ่ง เมื่อบวชแล้ว ก็มีความจริงใจที่จะศึกษาพระธรรมวินัย น้อมประพฤติปฏิบัติ ขัดเกลากิเลสของตนเองให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

พระภิกษุทุกรูป ทุกยุคทุกสมัย ตั้งแต่สมัยพุทธกาล จนถึงสมัยนี้ ต้องศึกษาพระธรรมและน้อมประพฤติตามพระวินัยที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติไว้

ความเป็นบรรพชิต รักษาอายุอย่างยิ่ง ต้องเป็นผู้มีอธยาศัยน้อมไปจริง ๆ ถึงจะรักษาได้ ทำให้ตนเองดำรงมั่นในพระธรรมวินัย แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าไม่ประพฤติตามพระธรรมวินัย รักษาความเป็นบรรพชิตไม่ได้ หรือรักษาไม่ดี ล่วงละเมิดพระวินัยบัญญัติสิกขาบทต่าง ๆ ย่อมเป็นผู้ต้องอาบัติ มีโทษโดยส่วนเดียวเท่านั้น

พระวินัยบัญญัติที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้เป็นสิกขาบทต่างๆ นั้นมีมาก การต้องอาบัติแต่ละข้อ ซึ่งไม่ว่าจะหนักหรือเบา ก็เป็นโทษด้วยกันทั้งนั้น เพราะเหตุว่าพระวินัยบัญญัติทั้งหมด พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติเพื่อประโยชน์แก่ภิกษุโดยประการทั้งปวง ทำให้มีการงดเว้นในสิ่งที่เป็นโทษไม่เหมาะสมไม่ควร และน้อมประพฤติในสิ่งที่พระองค์ทรงอนุญาต เพื่อขัดเกลากิเลสของตนเอง

เป็นสำคัญ เพราะเพศบรรพชิตเป็นเพศที่จะต้องขัดเกลากิเลสเป็นอย่างยิ่ง ถ้าย่อหย่อนไม่สำรวมตามสิกขาบทที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ มีการต้องอาบัติประการต่างๆ ย่อมทำให้ตกไปจากคุณความดี ตกไปจากการรู้แจ้งอริยสัจธรรม และตกจากสัจธรรมไปสู่อบายภูมิด้วย ถ้าต้องอาบัติแล้ว ไม่ได้กระทำความดี กล่าวคือไม่ได้แก้ไขให้ถูกต้องตามพระวินัย หากมรณภาพลงในขณะที่ยังปฏิญาณตนว่าเป็นพระภิกษุอยู่ ก็เป็นผู้มีอบายภูมิเป็นที่ไปในเบื้องหน้า คือชาติถัดจากชาตินี้ไปต้องเกิดในอบายภูมิเท่านั้น ภิกษุก็เกิดในอบายภูมิได้ ซึ่งเป็นอันตรายมาก จะเห็นว่าเป็นเรื่องเล่นๆ ไม่ได้ หรือจะเห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยไม่ได้ เพราะถ้าเป็นอย่างนั้น ก็แสดงถึงความเป็นผู้ไม่เคารพยำเกรงในพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งเป็นผู้ทรงบัญญัติพระวินัยด้วยพระองค์เองที่บุคคลอื่นไม่สามารถที่จะบัญญัติได้ การที่ภิกษุบวชแล้วเป็นผู้ประพฤติน่าเกลียด เป็นผู้ไม่มีศีล ไม่มีธรรมอันงาม การบริโภคปัจจัยที่ชาวบ้านถวายด้วยศรัทธา ก็เป็นประดุจการบริโภคอย่างโจร อย่างขโมย เพราะตนเองไม่มีคุณธรรมที่เหมาะสมจะได้รับสิ่งของเหล่านั้น เหมือนกับการขโมยเอาของของผู้มีศีล มาเป็นของของตน

มีศัพท์มากมายที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ถึงความเป็นไปของภิกษุผู้มีความประพฤติไม่เหมาะสมไม่ควรต่างๆ เพื่อเป็นเครื่องเตือนให้สำนึกว่าตนเองมีความประพฤติที่เหมาะสมที่จะดำรงอยู่ในเพศที่สูงยิ่งได้หรือไม่ ดังนี้ คือ

อลัชชี ผู้ไม่มีความละอาย ไม่มีความเคารพในพระรัตนตรัย ล่วงละเมิดสิกขาบทเป็นนิตย ไม่เห็นโทษโดยความเป็นโทษ ไม่สำนึก ไม่แก้ไขให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย

มหาโจร ถ้าเป็นคนธรรมดา ปล้นเขาชิงเขาเอาของเขา มา ใครๆ ก็เห็นพฤติกรรมอย่างนั้นว่าเป็นโจร แต่ที่นี่เป็นผู้ที่รับสิ่งของซึ่งเขาให้กับผู้ที่สมควรคือ ผู้ที่มีชีวิตที่ศึกษาพระธรรมวินัยขัดเกลากิเลส แต่ตนเองไม่มีความประพฤติอย่างนั้น เพราะฉะนั้น ก็เหมือนกับมหาโจรในคราวของภิกษุ เพราะถือเอาของที่เขาให้คนอื่นที่มีคุณความดีอย่างนั้นมาเป็นของตน ซึ่งไม่มีคุณความดีอย่างนั้นเลย

ภิกษุผู้ทุศีล ไม่มีศีล เทียบย่ำพระธรรมวินัย ล่วงละเมิดสิกขาบทต่างๆ จนถึงล่วงละเมิดสิกขาบทที่ทำให้ขาดจากความเป็นภิกษุ

ผู้มีธรรมอันลามก มีความประพฤติไม่เหมาะสมไม่ควรมากมาย เป็นไปกับอกุศลธรรม มีความติดข้อง เป็นต้น ซึ่งเป็นธรรมอันลามก คือ ต่ำทราวม ซึ่งตรงกันข้ามกับความเป็นบรรพชิตอย่างสิ้นเชิง

ผู้มีความประพฤติสกปรก เพราะมีความประพฤติเป็นไปด้วยอำนาจของอกุศล หมักหมมสะสมสิ่งที่สกปรกลงในจิตของตนเอง

ผู้นำรังเกียจ ไม่มีใครอยากเข้าใกล้ เพราะเป็นประดุกน้ำเหลืองที่ขุ่นอยู่ในซากศพ

ผู้มีกรรมอันปกปิด เพราะทำแต่สิ่งที่ไม่ดี ไม่อยากให้ใครรู้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมไม่ควรของตน

มิใช่สมณะ แต่ปฏิญาณว่าเป็นสมณะ คือ ไม่ใช่บุคคลผู้ประพฤติสงบระงับจากกิเลสเลย แต่ก็ยังอยู่ในเพศบรรพชิต หลอกลวงบุคคลอื่นให้รู้ว่าตนเองเป็นสมณะ

มิใช่ผู้ประพฤติพรหมจรรย์ แต่ปฏิญาณว่าประพฤติพรหมจรรย์ คือไม่ได้เป็นผู้ประพฤติ
ประเสริฐ ไม่ได้คล้อยตามพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง แต่ก็ยังหลอกลวงคนอื่นว่า
ตนเองเป็นผู้ประพฤติประเสริฐ ท่านเรียกว่า เป็นพรหมจารีปลอม

ผู้เฝ้าใน เพราะมากไปด้วยอกุศลธรรม ทำให้จิตใจเฝ้า สะสมแต่สิ่งที่สกปรกคืออกุศลธรรม
ทั้งหลาย

ผู้มีความกำหนัดกล้า เต็มไปด้วยความติดข้อง ความอยาก ความต้องการ จึงทำให้มีความ
ประพฤติล่วงสิกขาบทมากมายตามกำลังของโลภะ

ผู้เป็นดังหยากเยื่อ ภิกษุผู้ประพฤติในสิ่งที่ไม่เหมาะไม่ควร เป็นดังหยากเยื่อ เพราะสกปรก
เป็นสิ่งที่ต้องทิ้ง ไม่ควรค่าแก่การเก็บรักษาไว้

เศรษฐีหัวโล้น สะสมในสิ่งต่างๆ ที่ผิดพระวินัย จะเห็นได้ว่าแม้แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ไม่
ทรงเก็บข้าวแม่เพียงเล็กน้อยเพื่อเสวยในวันต่อไป เพราะฉะนั้น เมื่อมีความจริงใจที่จะประพฤติก้อย
ตามพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้ว จะมามีความประพฤติในสิ่งที่ไม่เหมาะไม่ควรได้อย่างไร

ภิกษุเพียงดั่งข้าวลีบ เป็นภิกษุผู้ไม่มีคุณธรรม ไม่มีความดีใดๆ เลย ไม่น้อมประพฤติตามพระ
ธรรมวินัย ไม่ศึกษาพระธรรมให้เข้าใจ ไม่ได้ขัดเกลากิเลสของตนเอง แต่ยังปรากฏภายนอกต่อผู้อื่น
ว่าเป็นภิกษุ ด้วยการปลงผม การครองจีวร มีบาตร เป็นต้น เปรียบเหมือนกับข้าวลีบ ข้างใน
ไม่มีเมล็ดข้าวสาร แต่ก็ยังปรากฏว่าเหมือนมีเมล็ดข้าวสาร ซึ่งแท้จริงแล้วไม่มีเมล็ดข้าวสารเลย

ทุกศัพท์ล้วนเป็นเครื่องเตือนที่ดี เป็นคำเกื้อกูล เป็นคำอนุเคราะห์อย่างแท้จริง เพราะหากว่า
พระภิกษุยังมีความประพฤติที่ไม่เหมาะไม่ควร ล่วงละเมิดสิกขาบทไปเรื่อยๆ ก็เท่ากับว่ากำลังสร้าง
เหตุที่จะทำให้ตนเองจมลงในอบายภูมิโดยส่วนเดียว แต่ถ้าหากมีความสำนึกได้ เห็นโทษโดยความ
เป็นโทษแล้วแก้ไข น้อมประพฤติตามพระธรรมวินัยและศึกษาพระธรรมให้เข้าใจ ก็ย่อมจะเป็น
ประโยชน์แก่ผู้นั้น หรือถ้าหากว่า เห็นว่าตนเองไม่เหมาะควรที่ดำรงอยู่ในเพศที่สูงยิ่ง ก็สามารถ
ลาสิกขาบทมาเป็นคฤหัสถ์ ก็จะไม่มัวบัตินิดตัว สามารถเป็นคฤหัสถ์ที่ดี พร้อมทั้งฟังพระธรรม
ศึกษาพระธรรมให้เข้าใจได้ ทั้งหมดของคำจริง มุ่งประโยชน์เท่านั้น แต่ละคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ทรงแสดง ไม่ได้เบียดเบียนใครเลยแม้แต่น้อย มีแต่เป็นไปเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด
ซึ่งควรค่าแก่การฟังการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]